

## โครงการวิจัย

### เรื่อง ความเป็นไปได้ของเกษตรกรรมทางเลือกในประเทศไทย :

#### การวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์

#### บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการศึกษานี้ คือการสังเคราะห์กรอบความคิดสำหรับการวิจัยและการสำรวจภาคสนามเพื่อกำหนดพื้นที่ศึกษาและกลุ่มตัวอย่างสำหรับโครงการวิจัยเรื่อง “ความเป็นไปได้ของเกษตรกรรมทางเลือกในประเทศไทย: การวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์” ผลการศึกษาพบว่าการวิเคราะห์จะต้องกระทำในบริบทของแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจแบบยั่งยืน และครอบคลุมความเป็นไปได้ทั้งในระดับครัวเรือนเกษตรกรและระดับสังคมโดยรวม โดยความเป็นไปได้ในระดับครัวเรือนเกษตรกรหมายถึงความเป็นไปได้ที่ครัวเรือนจะอาศัยระบบการผลิตแบบเกษตรกรรมทางเลือกเลี้ยงชีพและสร้างฐานะในระยะยาว ส่วนความเป็นไปได้สำหรับสังคมโดยรวมหมายถึงความเป็นไปได้สำหรับที่สังคมจะใช้ทรัพยากรต่างๆเพื่อการผลิตแบบเกษตรทางเลือกเมื่อคำนึงถึงผลประโยชน์เชิง เศรษฐกิจและสังคมที่จะได้รับ

กรอบความคิดเบื้องต้นที่ได้พัฒนาขึ้นสำหรับวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทั้ง 2 ระดับคือ (1) การวิเคราะห์ลักษณะการผลิตของระบบเกษตรกรรมทางเลือก โดยเฉพาะในเรื่องการวัดประสิทธิภาพและเสถียรภาพของการใช้ทรัพยากรและปัจจัยการผลิต (2) การวัดประสิทธิภาพการใช้ผลพลอยได้ในไร่นาเป็นปัจจัยการผลิต โดยใช้แบบจำลองปัจจัย-ผลผลิตของลีออนเทียฟ (Leontief Input-Output Model) (3) การวิเคราะห์ผลตอบแทนเชิงเศรษฐกิจระดับครัวเรือนทั้งที่วัดเป็นตัวเงินได้และไม่ได้โดยใช้แบบจำลองพฤติกรรมการตัดสินใจของเกษตรกรรายย่อย (4) การวิเคราะห์ปัจจัยกำหนดการคงอยู่ ขยายตัว และละเลิกของเกษตรกร โดยใช้แบบจำลองเศรษฐกิจ (5) การวัดผลประโยชน์ทางสังคมด้านการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรปลอดสารพิษโดยการวัดส่วนแบ่งตลาด (Market share) และส่วนเหลือทางการตลาด (Marketing margin) (6) การวัดผลประโยชน์ทางสังคมด้านการฟื้นฟูระบบทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยใช้แบบจำลองการประเมินค่าสินค้าและบริการที่ไม่มีราคาตลาดให้เป็นตัวเงินด้วยวิธีวิเคราะห์ราคาความพึงพอใจ (Hedonic-Pricing Methods) และวิธีการสมมติเหตุการณ์ให้ประเมินค่า (Contingent-Valuation Methods) (7) การวัดผลประโยชน์ทางสังคมด้านการเสริมสร้างและพัฒนาทุนทางสังคมต่างๆ เช่น ภูมิปัญญา องค์กร และสถาบันชุมชนที่สำคัญในพื้นที่ (8) การวิเคราะห์ความเสมอภาคของการจัดสรรผลได้และต้นทุนในระบบเกษตรทางเลือก และ (9) การวิเคราะห์นโยบายพัฒนาเกษตรกรรมทางเลือกที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย ในการวิเคราะห์แต่ละประเด็นจะแยกแยะตามตัวแปรภายนอกต่อไปนี้ คือ (1) รูปแบบของเกษตรกรรมทางเลือก 4 รูปแบบ (2) ภูมินิเวศของแต่ละภาค (3) ภาคทั้ง 4 ของประเทศไทย และ (4) อายุของไร่นา ทั้งนี้จะใช้ครัวเรือนเป็นหน่วยการวิเคราะห์

การกำหนดพื้นที่ศึกษาและกลุ่มตัวอย่างใช้กรอบข้อมูลจำนวนเกษตรกรที่ทำเกษตร  
ทางเลือกที่รวบรวมโดยเครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือกแห่งประเทศไทย และใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบ  
จัดชั้นสุ่ม (Stratified Random Sampling Method) ซึ่งได้ตัวอย่างครัวเรือนเกษตรกรจำนวน 1,545  
ครัวเรือน กระจายอยู่ใน 13 จังหวัด 10 ภูมิภาค และ 4 ภาคของประเทศไทย

## RESEARCH PROJECT

### FEASIBILITY OF ALTERNATIVE AGRICULTURE IN THAILAND: AN ECONOMICS ANALYSIS

#### ABSTRACT

The objectives of the preliminary study are to develop conceptual and analytical frameworks and determine the study area and samples for a study on “An Economic Analysis of the Feasibility of Alternative Agriculture in Thailand”. The whole analysis will be done in a context of sustainable development and analyze the feasibility at both farm-households and society levels. At farm-household level, an alternative production mode must provide sufficient returns, production stability, and sustainability of the farm resource system. At a society level, it must be feasible to allocate the society’s resources for development of alternative agriculture given its private and social benefits.

Conceptual and analytical frameworks developed to measure and study the elements of the research include: (1) the efficiency, stability, and sustainability of the returns and the resource system, (2) the efficiency of using farms’ by-products as inputs based on the Leontief Input-Output Model, (3) monetary and non-monetary economic returns to farm households based on a decision model for small farmers, (4) factor determining continuity, expansion, and termination of the farmers, (5) social benefit relating to development of alternative markets for chemical-free agricultural products based on market share and marketing margin, (6) social contributions relating to environmental benefits based on Hedonic-Pricing Methods and Contingent-Valuation Methods, (7) social benefits relating to formation and development of social capitals such as local wisdom, networks, and institutions, (8) equitability of the production system, and (9) appropriate policies for alternative agriculture development in Thailand. Household will be employed as a unit of analysis, and the following four control groups will be applied to all elements: (1) four major forms of alternative agricultural productions, (2) agroecosystems in each geographical region, (3) four geographical regions in Thailand, and (4) age of farm

The study employed the database of the Network of Alternative Agriculture in Thailand on the number of farmers practicing alternative agriculture as a sampling frame. Using the Stratified Random Sampling Method, the sampling process obtained 1,545 farm households distributed in 13 provinces, 10 agroecosystems, and 4 regions of Thailand.